

«Medytsyna») No 12(30) S.793-801 [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-793-801](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-793-801)

10. Futorny, S., Rudnyts'kyy, O. (2013). Kharakterystyka stanu zdorov'ya studentiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv [Characteristics of the state of health of students of higher educational institutions]. *Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya i sportu – Theory and methods of physical education and sports*, 2. S. 99-105. http://nbuv.gov.ua/UJRN/TMFVS_2013_2_20

11. Shpak M.M. (2021). Psykholohichni osoblyvosti rozvytku emotsiinoho intelektu v studentskomu vitsi [Psychological peculiarities of the development of emotional intelligence in student's age]. *Pedagogical and psychological science and education: transformation and development vectors: collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 342-359.*

12. Ts'os' A, Byelikova N, Indyka S., Vashchuk L. (2022) Yakist' zhyttya naselelnyya, yake postrazhdalo vid viys'kovykh diy [Historical, philosophical, juristic and organizational problems of physical culture] *Naukovyy visnyk VNU imeni Lesi Ukrayinky. Luts'k*, 2022. № 1(57): S. 3-9 <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01-03-09>

13. Deichert N. T., Fekete E. M., Craven M. (2019). Gratitude enhances the beneficial effects of social support on psychological well-being // *The Journal of Positive Psychology*, 168-177. DOI: 10.1080/17439760.2019.1689425

14. Di Consiglio M., Fabrizi G., Conversi D., La Torre G., Pascucci T., Lombardo C., Violani C., Couyoumdjian, A. (2021) Effectiveness of NoiBene: A Web-based programme to promote psychological well-being and prevent psychological distress in university students // *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 13, 317-340. DOI: 10.1111/aphw.12251

15. Park N., Peterson C., (2017). It's not just the economy: The psychological well-being of an electorate also matters for election outcomes // *The Journal of Positive Psychology*, 14, 127-132. DOI: 10.1080/17439760.2017.1350743

16. Tam C.C., Li X., Benotsch E.G., Lin D., (2020). A Resilience-Based Intervention Programme to Enhance Psychological Well-Being and Protective Factors for Rural-to-Urban Migrant Children in China // *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 12, 53-76. DOI: 10.1111/aphw.12173

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).40](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).40)

УДК 378.016:796.011.3:612.172-057.875 (045)

Гончаренко І. С.,

<https://orcid.org/0000-0002-5672-0889>

аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти,

Центральноукраїнський державний університет ім. В. Винниченка, м. Кропивницький

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті розглянуто особливості педагогічної діяльності як складової педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. Проаналізовано поняття «педагогічна діяльність», яку розуміють як вид діяльності, що виражається у процесуальному та результативних аспектах. Педагогічна діяльність це професійна активність педагога, в якій за допомогою різних засобів впливу на учнів реалізуються задачі навчання й виховання, також зауважено, що педагогічна діяльність починається не з постановки цілей, а з аналізу педагогічної ситуації, яка вже створює умови для діяльності. Педагогічна діяльність учитель фізичної культури, є дуже варіативною, так само як і умови викладання (спорт зал, вулиця, кабінет). Зазначено що педагогічна діяльність учителя фізичної культури зводиться не тільки до процесу передачі знань учням, формування у них рухових умінь і навичок і вихованню фізичних якостей, а здійснюється аналіз навчально-практичної діяльності учнів, оцінка її ефективності, вносяться відповідні корективи, тобто здійснює поточний контроль. Вказано основні напрями педагогічної діяльності учителя фізичної культури, серед яких: діагностичний – виявлення індивідуальних якостей школяра; орієнтовно-прогностичний – уміння педагога визначати цілі, мету, зміст; конструктивно-проектувальний – передбачає планування, відбір засобів, методів впливу на учня; організаційно-діяльнісний – проявляється в організації різних форм фізичного виховання, налагодженні контактів із школярами, дорослим оточенням; комунікативний – здатність спілкуватися, налагоджувати контакти; аналітично-оціночний – полягає в аналізі як власних дій, так і дій вихованців; дослідницько-творчий – з'ясування індивідуально-психічних особливостей вихованців. Зазначено, що педагогічна діяльність вчителя фізичної культури має бути спрямована на вирішення завдань фізичного виховання, яке в свою чергу є важливим засобом фізичного, соціального і духовного розвитку індивіда. Вказано що, педагогічна діяльність учителя фізичної культури – це складний, багатовимірний і високодинамічний процес, який відбувається в умовах, що постійно змінюються, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей і особистості педагога.

Ключові слова: педагогічна діяльність, педагогічна діяльність учителя фізичної культури, учитель фізичної культури, напрямки педагогічної діяльності, педагогічна ситуація, фізичне виховання.

Honcharenko Ivan. Pedagogical activity as the basis of pedagogical mastery of a physical culture teacher. The article examines the peculiarities of pedagogical activity as a component of the pedagogical skills of future teachers of physical education. The concept of "pedagogical activity", which is understood as a type of activity expressed in procedural and effective aspects, is analyzed. Pedagogical activity is the professional activity of a teacher, in which the tasks of teaching and upbringing are realized with the help of various means of influencing students, it is also noted that pedagogical activity does not begin with setting goals, but with the analysis of the pedagogical situation, which already creates conditions for activity. The pedagogical activity of a physical education teacher is very variable, as are the teaching conditions (gym, street, office). It is noted that the pedagogical activity of a physical culture teacher is reduced not only to the process of imparting knowledge to students, the formation of their

motor abilities and skills, and the education of physical qualities, an analysis of the educational and practical activity of students is carried out, an assessment of its effectiveness is made, appropriate corrections are made, that is, current control is carried out. The main directions of the pedagogical activity of the physical culture teacher are indicated, including: diagnostic – identification of the individual qualities of the student; indicative-prognostic teacher's ability to determine goals, purpose, content; constructive-projective involves planning, selection of means, methods of influencing the student; organizational and activity manifested in the organization of various forms of physical education, establishing contacts with schoolchildren, adult environment; communicative - the ability to communicate, establish contacts; analytical-evaluative consists in the analysis of both one's own actions and the actions of pupils; research-creative elucidation of individual and mental characteristics of pupils. It is noted that the pedagogical activity of a physical culture teacher should be aimed at solving the tasks of physical education, which in turn is an important means of physical, social and spiritual development of an individual. It is indicated that the pedagogical activity of a physical culture teacher is a complex, multidimensional and highly dynamic process that takes place in constantly changing conditions, taking into account the age and individual characteristics of children and the teacher's personality.

Key words: pedagogical activity, pedagogical activity of a physical culture teacher, physical culture teacher, directions of pedagogical activity, pedagogical situation, physical education.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших проблем вищої освіти України є модернізація процесу підготовки учителів фізичного виховання та посилення культурно-освітнього підходу до організації освітнього процесу. Фундаментальні зміни в розвитку українського суспільства та перехід української освіти до європейських стандартів підвищили значення педагогічної праці учителя фізичної культури як компетентного, творчого та активного фахівця, який володіє сучасними технологіями та методиками навчання і здатний здійснювати свою педагогічну діяльність відповідно до сучасних вимог і стандартів.

Аналіз літературних джерел. Вивчення праць основоположників та сучасних науковців стосовно проблеми педагогічної діяльності засвідчує про її актуальність. Так, на важливості цього поняття наголосував А. Макаренко, І. Зязюн, В. Сухомлинський та Н. Тарасевич. Педагогічну майстерність учителя фізичної культури та її зв'язок з педагогічною діяльністю розглядали С. Данило, Т. Матвійчук, Г. Ковальчук, О. Шевченко, Т. Хома і О. Язловецька.

Мета дослідження – визначення особливостей педагогічної діяльності учителів фізичної культури та зазначити її важливість для ефективного освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною метою діяльності педагога є формування творчого потенціалу особистості у процесі навчання та виховання. Діяльність педагога, з точки зору психології та педагогіки доцільно розглядати як зміни, що прогнозує та реалізує педагог у психолого-особистісній структурі учнів. Так, Закон України «Про освіту», метою педагогічної діяльності учителя визначає формування та здобуття учнем основних компетентностей, які необхідні йому для життєдіяльності[1].

Варто зауважити, що визначну роль у педагогічній діяльності відіграють саме особистість учителя, який своєю професійно-педагогічною діяльністю мають сформувати у учнів духовні, соціальні, психологічні та фізичні характеристики, розвинути здатність до розв'язання завдань які ставлять перед ними. Проаналізувавши стан сучасної системи освіти, яка опирається на «традиційні технології навчання», можна зробити висновок що система підготовки фахівців у ЗВО є малоефективною та обмежує можливості особистості до реалізації та індивідуальності у освітньому процесі. Це в свою чергу провокує «до орієнтацію на середнього студента, нівелювання особистості, звичної стандартизації майбутньої педагогічної діяльності» [2, с.52-55.]. Варто зупинити увагу на визначенні поняття педагогічної діяльності. Так, на думку С. Приймака, під педагогічною діяльністю слід розуміти «специфічний людський спосіб ставлення до людини і світу, процес, протягом якого людина спілкується з іншою людиною з метою формування у неї (засобами навчальної дисципліни) готовності й здатності до продуктивного вирішення особистісних і суспільно значущих завдань, а також виховання відповідальності за моральний результат своєї діяльності» [5]. Науковець вважає, що педагогічна діяльність – це професійна активність учителя, в якій за допомогою різних засобів впливу на учнів реалізуються задачі навчання й виховання[6]. Слід зазначити, що педагогічна діяльність починається не з постановки цілей, а з аналізу педагогічної ситуації. Педагогічна ситуація – це сукупність умов, за яких вчитель ставить педагогічні цілі та завдання, приймає педагогічні рішення та реалізує їх. В принципі, будь-яка ситуація, в якій реалізуються педагогічні цілі і завдання, стає педагогічною ситуацією. Також варто не забувати про придатність до професійної діяльності, яка являє собою – синтез певних психічних, фізіологічних, соціальних та особистісних якостей та характеристик які допомагають вчителю здійснювати педагогічну діяльність. Тако важливо відмітити таке поняття як «покликання», що являє собою життєве призначення та спрямування особистості до якогось певного виду діяльності, у нашому випадку педагогічної.

У вузькому розумінні завданнями педагогічної діяльності, особливо стосовно вищої освіти, є підготовка висококваліфікованих фахівців, їхній інтелектуальний розвиток, набуття професійних знань, розвиток компетентностей, творчого мислення та вміння самостійно навчатись. Для того, щоб сучасний учитель міг ефективно виконувати свою педагогічну функцію, важливо розуміти структуру педагогічної діяльності, взаємозв'язок її основних компонентів. На відміну від розуміння діяльності як багаторівневої системи, що включає цілі, мотиви, поведінку та результати, у педагогіці домінує підхід до виділення її компонентів як відносно самостійних функціональних видів діяльності вчителя.

Якщо ми звернемо увагу на педагогічну діяльність учителя фізичної культури, то тут слід зазначити, що ця діяльність дуже варіативна, так само як і умови викладання (спортивний зал, шкільний майданчик, ігрове поле, пересічена місцевість, зміна сезонів). Така ситуація диктує високі вимоги до вміння учителя обирати своє місце в класі та свої рухи під час уроку, щоб зберегти контроль над діяльністю учнів. Основний принцип тут - бачити всіх і все. Знання деталей та умов фізичної активності зобов'язує вчителя не тільки організувати діяльність учнів у найбільш ефективний спосіб, але й вжити необхідних заходів безпеки.

Педагогічна діяльність учителя фізичної культури зводиться не тільки до процесу передачі знань учням, формування у них рухових умінь і навичок і вихованню фізичних якостей. По ходу уроку він аналізує навчально-практичну діяльність учнів, оцінює її ефективність, вносить відповідні корективи і т.п., тобто здійснює поточний контроль. Поточний контроль – це сукупність професійних дій вчителя фізичної культури, спрямованих на оцінку і звірку результатів педагогічного впливу з запланованими і при необхідності на оперативне усунення виявлених відхилень від плану [3, с. 55-58.]. Як зазначають О. Язловецька та О. Шевченко – «основною метою діяльності вчителя фізичної культури, донедавна, вважались завдання всебічного фізичного розвитку та вдосконалення учнів, тому в системі підготовки вчителів фізичної культури панував технократичний підхід. Перехід до гуманітарно орієнтованої концепції потребує якісно нових цільових установок у підготовці вчителя фізичної культури, нових принципів відбору та систематизації змісту їх професійної діяльності, заснованих на особистісно орієнтованому підході до навчання» [7, с.136]. Тобто, проаналізувавши судження, можна дійти висновку що в першу чергу діяльність учителя фізичної культури має бути спрямованою на особистість учнів, гуманізацію освіти та здоров'язбережувальну функцію.

Успішність роботи учителя фізичної культури залежить від рівня професіоналізму, набутого під час навчання та розвинутого під час педагогічної практики і практичного досвіду. Варто зазначити що, до основних напрямів педагогічної діяльності відносять учителів фізичної культури відносять:

- діагностичний – виявлення індивідуальних якостей школяра: знання, уміння, навички, інтереси, стан здоров'я, рівень фізичного розвитку й фізичної підготовленості;
- орієнтовно-прогностичний – уміння педагога визначати цілі, мету, зміст, методику освітньо-виховного впливу на особистість школяра;
- конструктивно-проектувальний – передбачає планування, відбір засобів, методів впливу на учня, врахування адекватних можливостей його організму, інтересів;
- організаційно-діяльнісний – проявляється в організації різних форм фізичного виховання, налагодженні контактів із школярами, дорослим оточенням, від якого залежить ефективність фізичного виховання школярів;
- комунікативний – здатність спілкуватися, налагоджувати контакти з учнями, батьками, членами педагогічного колективу, громадськістю;
- аналітично-оціночний – полягає в аналізі як власних дій, так і дій вихованців, виявлення їхніх позитивних рис і недоліків;
- дослідницько-творчий – з'ясування індивідуально-психічних особливостей вихованців, їхніх нахилів, життєвих настанов, з'ясування рівня опанування ними знань, умінь і навичок, стану здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості [4].

Слід зазначити, що педагогічна діяльність вчителя фізичної культури має бути спрямована на вирішення завдань фізичного виховання. Фізичне виховання є важливим засобом фізичного, соціального і духовного розвитку студентів, це цілеспрямований і систематичний вплив фізичних вправ, оздоровчих природних сил і гігієнічних факторів на людину з метою зміцнення її здоров'я, вдосконалення фізичних якостей, розвитку її морфологічних і функціональних можливостей, формування і розвитку важливих рухових навичок, умінь і відповідних знань, надання їй можливості брати активну участь у суспільному, виробничому і культурному житті.

Висновки. Педагогічна діяльність учителя фізичної культури – це складний, багатомірний і високодинамічний процес, який відбувається в умовах, що постійно змінюються, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей і особистості педагога. Педагогічна діяльність вчителя фізичної культури – це діяльність у навчально-виховному процесі, тому варто пам'ятати і розуміти важливість якісної та ефективної педагогічної діяльності вчителя фізичної культури, яка є невід'ємною частиною його педагогічної майстерності.

Література

1. Закон України Про освіту зі змінами 2024 рік №2145-VIII від 05.09.2017, редакція від 21.11.2021.
2. Зязюн, І.А. Психодіагностика педагогічної майстерності вчителя. Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка, 2003., с. 52-55.
3. Мартиненко В. В. Проблеми неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорт : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. Харків: ХДАДМ (ХХПІ), 2006. № 3. С. 55-58.
4. Педагогічна майстерність учителя фізичної культури. Навчальний посібник / Випасняк І. П., Ковальчук Г. А., Презлята Г. В., Фотуйма О. Я. / За заг. ред. Г. В. Презлятої. Івано-Франківськ: Підприємство «ЦСТПІ «1НІН» ВОІ «СОІУ», 2011. 314 с.
5. Приймак С. Г. Спортивно-педагогічне удосконалення студентів: морфофункціональне забезпечення діяльності: монографія. Чернівці: ПАТ «ПВК «Десна», 2018. с. 65.
6. Староста В. І. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності: сутність, структура. Народна освіта. Електронне наукове фахове видання. 2019. Вип. 3(39). 223 с.
7. Язловецька О.В., Шевченко О.В. Педагогіка фізичного виховання та спортивної діяльності. Навчальний посібник. Харків: Мачулін, 2018. с. 136.

References

1. ZU Pro osvltu zl zmlnami 2024 rik #2145-VIII vld 05.09.2017, redaktsly vld 21.11.2021.
2. Zyazyun I.A. (2003). Psihodlagnostika pedagoglchnoYi maysternostl vchitelya. Vlsn. Zhitomir. derzh. un- tu lm. I. Franka. 2003. s. 52-55.

3. Martinenko V.V. (2006). Problemi neperervnoyi profeslynoyi pldgotovki fahlvtslv flzichnogo vihovannya I sportu. Pedagogika, psihologiya ta mediko-biologichni problemi flzichnogo vihovannya I sport : zb. nauk. pr. / za red. S. S. Ermakova. Harkiv: HDADM (HHPI), 2006. # 3. S. 55-58.
4. Pedagogichna maysternist uchitelya flzichnoyi kulturi. Navchalniy posibnik / Vipasnyak I.P., Kovalchuk G.A., Ilrezlyata G.V., Fotuyma O.Ya. / Za zag. red. G. V. PrezlyatoYi. Ivano-Franklvsck: PldpriEmstvo «TsSTPRI «1NIN»VOI «SOIU», 2011. 314 s.
5. Priymak S.G. (2018). Sportivno-pedagogichne udoskonalennya studentiv: morfofunktsionalne zabezpechennya dlyalnosti: monograflya. Chernlgiv: PAT «PVK «Desna», 2018. s. 65.
6. Starosta V.I. (2019). Gotovnlst maybutnlh uchiteliv do pedagoglchnoYi dlyalnosti: sutnlst, struktura. Narodna osvltva. Elektronne naukovе fahove vidannya. 2019. Vip. 3(39). 223 s.
7. Yazlovetska O.V., Shevchenko O.V. Pedagogika fizichnogo vihovannya ta sportivnoyi diyalnosti. Navchalniy posibnik. Harkiv: Machulin, 2018. s. 136.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).41](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).41)
УДК 378.147:[373:796.011.3]

Грибан Г.П.,
<https://orcid.org/0000-0002-9049-1485>
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто актуальні проблеми підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи у загальноосвітній школі. Розкрито процес підготовки здобувачів факультету фізичного виховання і спорту до організації фізкультурно-оздоровчого середовища в школі. Встановлені компоненти фізкультурно-оздоровчої діяльності та рівень підготовки здобувачів з цього виду діяльності. Доведено, що питання фізкультурно-оздоровчої діяльності в українських школах є досить актуальними як для підвищення фізичної підготовленості, гармонійного розвитку та відновлення учнів. **Мета роботи** – встановити рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності в загальноосвітній школі. **Методологія** дослідження полягала у розкритті сучасного стану розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності в загальноосвітній школі з використанням аналітико-пошукового та проблемного методів дослідження. У дослідженні використані такі наукові методи: аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, експертна оцінка та самооцінка рівня знань, умінь і навичок з фізкультурно-оздоровчої діяльності, методи математичної статистики. Дослідження проведені в Житомирському державному університеті імені Івана Франка в 2021–2023 рр., в якому взяли участь здобувачі третього і четвертого курсів (84 чол.) факультету фізичного виховання і спорту, які навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 Середня освіта за предметною спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура). **Наукова новизна** полягає у розкритті динаміки формування фізкультурно-оздоровчої готовності здобувачів факультету фізичного виховання і спорту до професійної діяльності у школі. У здобувачів третього курсу переважає низький рівень сформованості готовності до фізкультурно-оздоровчої діяльності в школі (61,1–65,1 бала). Здобувачі четвертого курсу з усіх компонентів готовності до фізкультурно-оздоровчої діяльності показали добрі оцінки (73,2–76,9 бала). **Висновки.** Підготовку майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої діяльності в школі можна представити як систему організаційних і психолого-педагогічних заходів закладу вищої освіти, що спрямовані на оволодіння здобувачами здоров'язберезувальними знаннями, вміннями, навичками та досвідом упровадження різних форм фізичної культури.

Ключові слова: фізкультурно-оздоровча діяльність, компоненти фізкультурно-оздоровчої діяльності, здобувач, майбутній вчитель фізичної культури, освітня програма, рівень фізкультурно-оздоровчої підготовленості.

Griban Gryhoriy. Training of future physical education teachers to physical culture and health activities in the secondary school. The article examines the actual problems of training of future physical education teacher for physical culture and health activities in a secondary school. The process of preparing students of the Faculty of Physical Education and Sports for the organization of a physical culture and health environment at school has been revealed. The components of physical culture and health activities and the level of training of students for this type of activity are established. It has been proven that the issues of physical culture and health activities in Ukrainian schools are quite relevant for improving physical fitness, harmonious development and recovery of students. The purpose of the work is to establish the level of readiness of future physical education teacher for physical culture and health activities in a secondary school. The research methodology was to reveal the current state of solving the problem of training future physical education teachers for physical culture and health activities in a secondary school using analytical investigation methods and problem-based research methods. The following scientific methods were used in the study: analysis of literary sources, pedagogical observation, conversation, questionnaires, expert assessment and self-assessment of the level of